

בבית המשפט העליון
בשמות בית משפט נבחר לצדק

950/02 ז"צ
קבוע: 4.2.02

1. ועד חרדי הרוגי אוקטובר, באמצעות יו"ר הוועד מר חסן עסאלח
 2. עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי
- ע"י ב"כ עוה"ד מרואן דלאל ואח'
ת.ד. 510 שפרעם

הצותרים

- 2 2 -

ועדת החקירה הממלכתית לחקר התנגשויות בין פוחות הבטחון
ואזרחים יחידים וערבים
על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים

המשיבה

הודעה מטעם פרקליטות המדינה

1. עניינה של העתירה בבקשת העותרים, כי ייקבע שמישבות המשיבה (לחקן - ועדת החקירה), שקבעות ליום 31.1.01 וליום 6.2.02 תתקיימנה בדלתיים פתוחות ובחתיאם לעקרון החוקתי בדבר פומביות הדיון.
2. לאור העובדה שבית המשפט הנכבד דחה את בקשת העותרים ליתן צו ביניים שימנע את קיום דיון ועדת החקירה שנקבע ליום 31.1.02, חרי שביום זה נשמעה עדות נציג שבי"כ בדלתיים סגורות. אשר על כן מן העתירה נותרה עדיין חבקשה לקיים דיון בדלתיים פתוחות במשיבת ועדת החקירה שתתקיים ביום 6.2.02.

העובדות

3. כעולה מן העתירה ועדת החקירה פועלת זה קרוב לשנה, וקיימה עד היום למעלה מ-60 ישיבות פומביות. במקרים מסויימים עדים העידו ללא זיהוי שמם ומאחורי פרגוד. משמעות הדברים היא, כי ועדת החקירה מדריכה עצמה בפעולתה השוטפת בחתיאם לעקרון הבטיח בדבר השיבות קיומו של דיון פומבי בכל הנוגע לחקירת דן.

4. ביום 24.1.02, לאחר שנודע לעותר מסי 1 כי ביום 31.1.02 תקיים ועדת החקירה דיון בדלתיים סגורות, הוגשה בשמו בקשה לקיים את הדיון בדלתיים פתוחות (תבקשה צורפת בנספח 2/ע לעתירה).

5. ביום 27.1.02 החליטה ועדת החקירה, פח אחד, כדלקמן:

"על פי סמכותנו בסעיף 18 לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968, ומטעמים הקשורים בבטחון המדינה, לרבות הצורך בשמירה על דרכי המעלה והחזקת של שירות הבטחון הכללי (לחקן - השבי"כ), אנו מחליטים שמינית עדויות אמשי השבי"כ אשר נעמדו ליום 31.1.02 ו-4.2.02 תחיד בדלתיים סגורות.

על הטעמים אשר מצדיקים שמינת העדויות בדלתיים סגורות, יכולנו לעמוד מתוך עיון בדברי העדים בפני אוספי החומר מטעם הוועדה.

עם זאת, לאחר שמיעת עדויותיהם של העדים הנ"ל, וככל שנמצא שניתן לפרסם חלקים מהן, נחליט על כך "

(החלטתה צורפת בנספח 4/ע לעתירה).

6. נגד החלטה זו הוגשה העתירה דן. מן הטעמים שחולקו יתבקש בית המשפט המפגד לדורות את העתירה על הסף ולעיצומה.

המשכרת המשפטית

7. סעיף 18 לחוק ועדות חקירה קובע כדלקמן:

"(א) ועדת חקירה תדון בפומבי, ואולם רשאית היא לקיים דיון, כולו או מקצתו, בדלתיים סגורות אם שוכנעת שחבר דרוש לשם שמירה על בטחון המדינה, על יחסי החוץ של המדינה, על ענין כלכלי חיוני של המדינה, או על דרכי הפעלה תחסייות של משטרת ישראל, או לשם הגנה על המוסר או על שלומו של אדם."

8. מנוסחו של סעיף זה עולה בבירור, כי עקרון הפומביות של הדיונים הינו הכללי, אך לעקרון זה יכול שיהיו חריגים מטעמים שונים, לרבות הטעם של בטחון המדינה. מכאן שאין חולק על כך שהחלטה בדבר קיום דיון בדלתיים סגורות מטעמי בטחון המדינה - היא החלטה הניתנת בסמכות. בניגוד אלה כל שנתון לבחון הוא האם נפל פגם כלשהו בהפעלת הסמכות האמורה.

עדות המשיבה

9. המשיבה פועלת בדרך של איסוף חומר וגביית עדויות מעדים על ידי אוספי חומר מסעם חוועדה, וזאת עד בטרם מוזמנים העדים להופיע בפני חברי הועדה החקירה. חברי הועדה קוראים ולומדים את חומר העדויות שטאסף על ידי אוספי החומר, ומחליטים את הדימום בהתבסס על מכלול החומר שטאסף על ידם.
10. כפי שעולה מהחלטות ועדת החקירה, לאחר עיון בעדויות שטאספו על ידי אוספי החומר, למדו חברי הועדה לדעת, כי בנוגע לעדויות של אנשי השב"כ שאותם מבקשת חוועדה לשמור, הרי שפרטים הנוגעים לדרך מעלה הסוקת של שירות הבטחון הכללי, חיונו - פרטים הנוגעים לבטחון המדינה, שוורים ופרושתים במדינות אלה לאורך ולרוחבו.
11. משמעות הדברים היא, כי באם לא ייסגרו הדלתות במחלק עדותם של אנשי השב"כ הרי שתשלל מוועדת החקירה האפשרות לקיים דיון מחותי בנוגע לעדויות שטאספו בענין. שכן נושאים סודיים הנוגעים לבטחון המדינה יחייבו כל העת את הפסקת החקירה המובנית לצורך קיום דיון בדלתיים סגורות.

בגישה דומה נקטה גם ועדת החקירה לענין רצח ראש הממשלה מר יצחק רבין ז"ל.

מש"1 צילום עמוד 14 מדו"ח ועדה זו מצ"ב ומסומן מש"1.

12. בגסיבות אלה סברה הועדה, כי הדרך הראויה יותר לקיים את הדיון הינה לחזרות על סגירת הדלתים לגבי אותם עדים שעדותם שזורה בנושאים הסויים מטעמי בטחון המדינה, ולאחר מכן לבחון אם ניתן להשוף לדעת הציבור את אותם חלקים בעדויות שישמעו בדלתיים סגורות, באם יהיה הדבר ניתן.
13. גישה זו של הועדה היא גישה המאוננת בין עקרון פומביות הדיון, האינטרס של בטחון המדינה, והיכולת לקיים דיון יעיל של וועדת החקירה. בגישה זו לא דבק כל גם.
14. מן המסמכים שצורפו לעתירה עלה, כי וועדת החקירה זחירה עד מאוד בהפעלת סמכויותיה לסגור את הדלתיים או לחסיל מגבלות על זוחתם של עדים המופיעים בפניה. כך למשל, דחתה הוועדה, בהחלטות מנומקות המדגישות את השיבות עקרון פומביות הדימוים, שהי בקשות של עדים המשרתים במשטרת ישראל למנוע הויפה שלהם בפומבי, וקבעה כי לא הונחה בפניה תשתית עובדתית המצדיקה זאת (החלטות צורפו בנספח ע/5 לעתירה).
15. עוד ייאמר, כי גם ועדות חקירה ממלכתיות אחרות שפעלו בעבר, עשו לעיתים שימוש בסמכותן לפי סעיף 18(א) לחוק וועדות חקירה וחזרו על סגירת הדלתיים, ובארבעה מקרים נעשה הדבר לשם "שמירה על בטחון המדינה" (ראו: דר' א. קלגסבלד, "ועדות חקירה ממלכתיות", בעמ' 215 - דו"ח ועדת כחן, דו"ח ועדת ויתקון, דו"ח ועדת החקירה לענין

הטבח במערת המכפלה בחברון דו"ח ועדת החקירה לענין רצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל.

לשענת שעשערת

16. בעתירה נטען, כי חוקרי שבי"כ פתחו במידע בתי משפט בחליפת מלליות, וחקרים בחקירה נגדית על ידי הסניגוריה. לענין זה יאמר, כי בדרך כלל כאשר חוקר שבי"כ מעידים על שיטות עבודתם או על עמיתים אחרים חנומים לבטחון המדינה, הדבר נעשה בדלתיים סגורות. גם במשפט המללי נתן לבית המשפט חזן בענין, והמכיר את עבודת המקרה, שיקול הדעת להורות על סגירת הדלתיים במקרים המתאימים.

17. בעתירה נטען, כי אנשי מודיעין רבים העידו בפני הוועדה בדיון פומבי, והשתרש מבקשים להסיק מכך שגם אנשי השבי"כ צריכים להעיד באותה הדרך. לענין זה יאמר, כי ועדת החקירה, המודעת היטב לחומר הראיות שנאסף עבורה, סברה במקרים קודמים כי אין מניעה לקיים את הדיון באופן פומבי, אך מהיכרותה את העדויות שיבואו בפניה - סברה כי לא ניתן יהיה לנהל את שני הדיונים נשוא העתירה באותו אופן. החלטת זו מוגשת במידע קונקרטי מצווי בדיעת הוועדה ובהערכתה את היכולת לקיים דיון פומבי בענין, ואינו מצוי בדיעת או בהערכת העותרים, ולכן אין בה גם.

18. עוד נטען בעתירה, כי שמיעת עדויות השבי"כ תחת מעטה השאגות תשולל מן העותרים את האפשרות לזעזע את הערכותיו של ארגון זה, פעילותו במהלך אוקטובר 2000, חובותיו ומחדליו. בטענה זו אין ממש, שכן ועדת החקירה החליטה, כי לאחר העדויות היא תבחן אם ניתן לחשוף לדיעת הציבור את אותם חלקים בעדויות שאין בהם משום פגיעה בבטחון המדינה. בכך תבוא לידי ביטוי זכות הציבור לדעת, אותה יש כמובן לאון מול צרכי הבטחון.

19. בעתירה נטען, כי יש חשיבות מיוחדת לקיום דיון פומבי בעדויות של אנשי השבי"כ לאור ניסיון העבר במספר מקרים קודמים שבחס העידו אנשי שבי"כ. המקרים אותם מציגים העותרים הינם מקרים ידועים שניתן להם פרסום, ואין באיזכורם במסגרת העתירה, בכדי לגרוע מכך שפרטי החומר שנאסף מעדויות אנשי השבי"כ עוסקים בשיטות פעולה חסויות של השבי"כ, אשר להערכת הוועדה לא ניתן לדון בהן בפומבי.

20. טענתם האחרונה של העותרים מבקשת ללמוד מן הניסיון של ועדת חקירה שפעלה בצפון אירלנד בשנת 1972. דומה, כי לטענה זו לא היה כל מקום בעתירה דגן, שכן אין כל דימוין בין החקירה הראשונה שהתקיימה באירלנד בשנת 1972, על ידו חוקר יחיד, שפעל במשך 11 שבועות בלבד. בענייננו המדובר בוועדה רחבה יותר, בחקירה הנמשכת זמן קרוב לשנה, בסיועם של אוספי חומר, ובקיום עשרות דיונים פומביים בהם נדונים חשואים חנומים לענין בפירוט רב ביותר, ותוך מסירה של חומר רב ככל הניתן לידי העותרים, וזאת תוך כדי דיוני הוועדה.

21. בשולי הדברים אמר, כי העותרים ראו לצטט בסעיפים שונים בעתירתם מהנ"ל ספרו של דר' קלגסבלד שצויין לעיל, אך ציטוטים אלה היו חלקיים ומטושים, ולא כללו את כל הדברים האחרים שנכתבו בספר והמסבירים את הצורך, במקרים מסויימים, בהחלטה על קיום דיון בדלתיים סגורות. כך למשל -

א. בסעיף 3 לעתירה צוטט קטע בנוגע לחשיבות קיום הדיונים בפומבי, אולם לא הובא המשכו של הקטע בו נאמר - "... מטבע הדברים, ועדות הקירה חוקרות לעיתים בנושאים הנוגעים לביטחון המדינה או לאינטרס ציבורי אחר המחייב סודיות. במקרים כאלה חוועזות ותרשות המבצעת מוסמכות להחליט על חריג לכלל הפרוביזות, הן לענין הדיונים בוועדה והן לענין דו"ח הוועדה, כולם או מקצתם." (עמ' 23 לספר);

ב. בסעיף 14 לעתירה צוטט קטע נוסף מן הספר המסביר את חשיבות עקרון פומביות הדיון והעדפתו על פני אינטרסים אחרים, אך הושמטו המשך הדברים שנכתבו באותו מקום - "עם זאת, הקירה ממלכתית עוסקת בעניינים שבמחוזתם הם השאיים, ובעיקר עניינים הנוגעים לביטחון המדינה. השיפה ציבורית מלאה של כלל עובדותיו של עניין כזה עלולה לפגוע באינטרס ציבורי חיוני. הסעיף מסנה לוועדה סמכות לאזן בין האינטרס הציבורי של פומביות הדיון לבין אינטרסים אחרים חמניים בחוק, העלולים לחיפגע מאותה פומביות. במקרה שבו מדובר בפגיעה קשה באינטרס מוגן, מסנה הסעיף לוועדה את הסמכות לקבוע חריג לכלל של פומביות הדיון." (עמ' 213 לספר).

22. לאור כל האמור לעיל יתבקש בית המשפט הנכבד לדחות את העתירה ולחייב את העותרים בחוצאות.

חיוס: כ"א שבט, תשס"ב
3 פברואר, 2002

מלכיהל בלש

ממחה על ענייני חב"צים במרקליטות המדינה